

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic

Volume 12/28, p. 223-244

DOI Number: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.12328>

ISSN: 1308-2140, ANKARA-TURKEY

Article Info/Makale Bilgisi

Referees/Hakemler: Yrd. Doç. Dr. Ayten ARSLAN –
Doç. Dr. Niyazi ÖZER

This article was checked by iThenticate.

EKOLOJİK SİSTEMLER KURAMI ÇERÇEVESİNDE YÖNETİCİLERİN KARAR VERME DAVRANIŞINI ETKİLEYEN FAKTÖRLERİN İNCELENMESİ*

*Canan DEMİR YILDIZ** - Burhanettin DÖNMEZ****

ÖZET

Bu çalışmada, yöneticiyi karar verme sürecinde etkileyen çevresel faktörleri, ekolojik sistemler kuramı çerçevesinde incelemek hedeflenmiştir. Ekolojik sistemler kuramı, dış dünya ve organizma arasındaki etkileşimi incelemektedir. Bütün yöneticiler, çeşitli derecelerde dış çevre unsurlarını ve eylemlerini göz önünde bulundururlar. Dolayısıyla yöneticiler, örgütün eylemlerini etkileyen çevresel güçleri belirlemeli, değerlendirmeli ve cevap vermelidirler. Çevresel faktörler, örgüt üzerindeki etkileri açısından yönetimde oldukça önemli görülmektedir. Bu bağlamda araştırmada nitel bir yaklaşım benimsenmiştir. Araştırma, Gaziantep ili Şahinbey ilçe merkezinde farklı düzeydeki okullarda görev yapan okul müdürleri üzerinde gerçekleştirilmiştir. Okul müdürlerinin seçiminde, okul müdürlerinin en az 2 yıl yöneticilik yapması temel ölçüt olarak belirlenmiştir. Bu temel ölçüte göre, 2012-2013 eğitim-öğretim yılında görev yapan 19 okul müdürü ile gönüllülük esasına göre yüzyüze görüşmeler yapılmıştır. Katılımcılara kendilerini etkileyebilecek çevresel faktörleri içeren bir liste verilmiştir ve bunlardan kendilerini etkileyen faktörleri belirlemeleri ve önem sırasına koymaları istenmiştir. Daha sonra bu faktörlerin kendilerini nasıl etkilediği sorulmuştur. Elde edilen veriler nitel araştırma tekniklerinden “betimsel analiz” yoluyla ve frekans değerleri verilerek analiz edilmiştir. Elde edilen veriler doğrultusunda yöneticiyi en çok etkileyen faktörlerin MEB, yasalar ve etik kurallar olduğu ortaya çıkmıştır. Dolayısıyla karar verme sürecinde yöneticilerin ekolojik sistemler kuramına göre yakın çevreyi içeren mikrosistemin değil, daha çok ekzosistem ve makrosistemin etkisinde kaldığı söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Sistem, ekolojik sistemler kuramı, karar verme süreci

* Bu çalışma, Siirt’te gerçekleştirilen 9. Ulusal Eğitim Yönetimi Kongresi’nde bildiri olarak sunulmuştur.

** Yrd. Doç. Dr. Muş Alparslan Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, E-mail: canan.yildiz@alparslan.edu.tr

*** Prof. Dr. İnönü Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, E-mail: b.donmez@inonu.edu.tr

INVESTIGATION OF THE ENVIRONMENTAL FACTORS AFFECTING DECISION MAKING PROCESS OF MANAGERS WITHIN THE FRAMEWORK OF ECOLOGICAL SYSTEM THEORY

ABSTRACT

The purpose of this study is to examine the environmental factors affecting decision making process of managers within the framework of ecological systems theory. Ecological systems theory, examines the interaction between organisms and the outside world. All managers take into consideration the external environmental elements and actions in various degrees. Therefore managers should identify, assess and respond to the environmental forces that influence the organization's actions. Environmental factors seem to be very important in management in terms of the effects on the organization. In this context, a qualitative approach has been adopted in the research. The research was conducted on school principals working at different levels of schools in Şahinbey district of Gaziantep province. In the selection of school principals, working as an administrator at least for 2 years of school principals has been identified as the main criterion. According to this basic criterion, with 19 school directors who worked during the 2012-2013 school year were made face to face interviews on the basis of volunteerism. Participants were given a list of environmental factors that could affect them, and they were asked to identify the factors that affected them and put them in order of importance. Later, they were asked how these factors affected themselves. The obtained data were analyzed by means of "descriptive analysis" and frequency values from qualitative research techniques. It has been revealed that the most influential factors in the direction of the obtained data are Ministry of Education, laws and ethical rules. Therefore, it can be said that in the decision-making process, managers are under the influence of the exosystem and macrosystem, rather than the microsystem.

STRUCTURED ABSTRACT

The system works with specific laws and a purpose. Therefore, it shows unity and integrity feature. It is the fact that the systems are in relation to each other and that each other's existence condition, that is, the facts that can have an existence according to each other creates an unity (Aktolga, 2008). Various system theories have been developed around the concept of system defined in this way. From these theories, the theory of ecological systems developed by Urie Bronfenbrenner is distinguished from other systems by focusing on the environmental factors affecting the psychological development and behavior of the individual. The theory, while giving an important place to the social environment, takes into account all the areas in which the individual is involved (Gök, 2016).

Bronfenbrenner, by developing the theory of ecological systems and argues that some environmental systems are also influential on

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 12/28

psychological development. Bronfenbrenner's theory, unlike other system theories, focuses on the presence of humans in different interactions, relationships, actions and processes with innumerable environmental factors (Bronfenbrenner, 2004). Family, school, friends group, holiday community, village, factory, country, etc., are countless ecological cells that affect each other's life and each other at different levels according to development areas. The ability of a child to learn to read in elementary school may depend on the way he or she teaches it, and may also depend on the relationship between the school and the family (Cloutier, 1982).

The ecological perspective focuses on the interrelationship between the person and the environment of the person. order to understand the behavior of individuals, it is necessary to consider the environment in which they are located. Because the individual lives in the family and the family lives in the close environment and the society. Individuals, families and the immediate environment (friends, relatives, neighbors) are involved in a political, economic and cultural environment. The environment affects the actions, beliefs and choices of the individual (Rengasamy, 2010). According to this perspective, the condition in which the individual is in both the cause and the result. Because the individual is in a dynamic state, every change he makes leads to a change in a wider system (Germain, 1991).

Bronfenbrenner, by developing the theory of ecological systems, states that some environmental systems are influential on the individual's psychological development, these extend from the proximal context to the broader cultural context in which they interact directly with humans, and they all occurs over time. (Bronfenbrenner and Morris, 2006). The five environmental systems that individuals interact with are: microsystem, mesosystem, exosystem, macrosystem, kronosystem.

It can be said that when the manager is taken to the center of this system, the manager is influenced by the direct interaction variables such as school, teacher, student, assistant manager, and servants in the microsystem. So the theory of ecological systems helps us to identify the factors that affect the manager and to understand the decision making behavior.

Purpose of the Research

In this study, it is aimed to examine the environmental factors affecting the decision making behavior of the manager in the framework of ecological systems theory. Accordingly, the answers to the following questions were sought:

- 1) What is the Ecological Systems Theory?
- 2) Which environmental factors influence the manager's decision-making behavior within the framework of Ecological Systems Theory?
 - a) How do these factors affect the manager's decision-making behavior?

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 12/28

Method

This research is a qualitative research. Qualitative research aims to generalize and to obtain a complete picture. The purpose of qualitative research is to examine the studied topic in depth and in detail (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Quantitative techniques were also used in the research. In this context, the theory of ecological systems and the factors affecting the decision making behavior of the manager are discussed.

Purposeful sampling method was used in the research. Purposeful sampling helps to study certain situations that are thought to be including a wide range of detailed information in more detail. In this study, criterion sampling technique was used from purposeful sampling techniques. The basic understanding of the criteria sampling method is to study individuals who meet a set of predefined criteria (Neuman, 2010). The research was conducted on school principals working at different levels of schools in Şahinbey district of Gaziantep province. The selection of principals who will participate in this research has been determined as the principal criterion for school principals to be appointed and to be a manager for at least 2 years. According to these basic criteria, interviews were held with 19 school principals working in the 2012-2013 school year on the basis of volunteerism.

Of the 19 schoolmates who participated in the survey, 4 are working in independent kindergarten, 8 in elementary school, and 7 in secondary school. Six of the school principals interviewed were female and 13 were male. The average age of the interviewed school principals is 36.

The research data were obtained by obtaining permission from the school managers, recording them on a voice recorder, giving a semi-structured questionnaire, and then solving them. In the study, participants' responses were coded according to the research purpose and the frequency values of the responses (f) were found. Thus, qualitative data are quantified. In the research, "descriptive analysis" approach was used from qualitative data analysis techniques.

The responses given to the theme obtained by scanning the related literature are presented together with the frequency values. Accordingly, the data obtained through interviews are given by direct quotation. The purpose here is to present the findings to the reader in an organized and interpreted way. Direct quotations were given in the survey, with the term "M" being used for the principal, and each director is coded according to the school level and sex. (M1LK = Manager1, High School, Woman).

Findings

"What are the factors that influence you in the school decision making process in school management"? was asked to the participants. Environmental factors from the most frequently emphasized to the least emphasized by school principals are like this; "Ministry of National Education (f = 15), ethics (f = 14), laws (f = 12), values and culture (f = 9), senior management (f = 8), age (f = 6), personal beliefs, parents, assistant principals and governors (f = family, transport system and political system (f = 3), gender, staff, friends, media and global events (f = 2), membership club and religious system (f = 1), neighbors, f = 0).

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 12/28

According to this, when the frequency values are considered, it is seen that the most influential factor is the management system of the Ministry of National Education and the decisions taken.

The school principals were asked to put five factors into order that have the greatest influence on them. They stated that the factors that affect them in the first order are laws (f = 4), the second order MONE (f = 5) and the third place teachers, students and ethical rules (f = 3).

Noticeable findings obtained through face to face interviews conducted with managers have been reviewed under the themes. MoNE management style and practices are the factors that affect managers the most in decision process. When the managers were asked how they influenced themselves, the following answers were drawn:

"If the management system of the Ministry of National Education is a crown, it is necessary not to break the system and keep up with it" (M17İE). It is important that the decisions conform to the criteria of the MoNE management system" (M14İE). The limits and principles determined by MoNE are the most important factors when we decide" (M13İE). "The regulations issued by MoNE are the things we pay attention first. This is most important because it is the element that officially holds us most responsible. Any movement made must have a picture counterpart. Thus, we are able to explain our annoyance to the masses we address" (M5LE). "MONE and legislation draw certain frameworks in every work we do. We can not get out of it and risk it." (M7LK). MoNE's frequent changes in legislation hamper education, affect our decisions" (M1AK).

Statements of the participants related to the laws which is among the factors that affect the decision-making process of the managers most are stated as follows:

"In the decision-making process, the first thing I notice is the legal obligations that will take place as a result of the decision I will take. Constitution, National Education Basic Law, 657 Civil Servants Law, etc. they are the laws that bind me. I do not take decisions that do not fit them" (M18İE). I am trying to do 75% of the tasks that the law considers appropriate in the decision-making process. The rest will affect my decisions by 25% " (M16EE). Decisions must be legal. When we make decisions in exceptional circumstances, we are facing legal antagonism" (M17EE). The law affects my decisions at the point of obligatory" (L.M.). "I consider all parent, teacher and student requests in the context of the law" (M4AK).

Given the data obtained, it can be said that the management methods and practices of the MoNE and the regulations published by them are the starting point in the decision making process of the managers. The published regulations force administrators to make new decisions in some cases, but sometimes the regulations issued by the Ministry of National Education are the basis for making new decisions. Hence, it can be said that the administrators are influenced by the central management system to which the institution is affiliated. On the other hand, it is understood that the laws are precisely settled on the grounds that the executives pay attention to the binding point of the laws. It is

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 12/28

understood that this situation is also similar for both male and female managers.

Results

There are many different theories about human development. The theory of ecological systems, also referred to as the theory of bioecological systems by Bronfenbrenner, is also a developmental theory. It is used to express people's socialization process and has a key role in education. Bronfenbrenner has taken Lewin's behavioral model as a model of human development. Bronfenbrenner emphasized that the environment, especially the social and cultural environment, affects the development of the individual at different levels and measures. In this theory, he defined boundaries as micro, meso, exo, macro and kronosystems

This theory has given a different perspective to the overall system thinking and has made great use of understanding human behavior and development. Factors affecting the manager's decision making behavior within the framework of ecological systems theory were obtained by scanning present literature and these factors were asked to the managers. The obtained data was examined within the framework of the theory. The empirical foundation of the theory of ecological systems has provided us with a new way of conceptualizing the factors that influence decision-making behavior when we take the center of the managerial system.

As a result of the research, it was understood that the managers were affected from all the ecological systems. It is also noteworthy that the factors that male and female managers are influenced in the decision process are similar. Findings show that managers are mostly under the influence of MoNE regulations, laws and ethical rules. This means that they are most influenced by the exosystem according to the theory of ecological systems. In addition, ethical rules, values and culture are among the factors that affect managers the most. Hence, secondly, the influence of the macrosystem has been observed. Later on, elements such as organizational climate, parents, teachers, students, which are the elements of the microsystem, are mentioned.

Within the framework of the theory of ecological systems, it has been observed that the managers do not talk much about the historical transitions and global events which are the elements of the kronosystem. According to this, it can be said that managers do not directly feel the effect of this system. Because, in ecological systems theory, all systems are influenced by individual, and there is also interaction between systems.

The research on the effect of the kronosystem, which is one of the environmental systems of the ecological systems theory, on the individual seems to be inadequate. Increasing research on this will be useful in measuring the impact of the system on decisions made by the manager.

Decisions taken by the managers both affect the system and are affected by the system. Hence, managers need to be more careful in analyzing environmental factors in decision-making and take great care to make the right decisions. For this purpose, it is necessary to obtain the necessary information firstly in the effective and correct decision

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 12/28

making process. As a matter of fact, Baltacı (2016) stated that cognitive processes affect decision making mechanisms but at the same time he stated that personality traits, motivation and the pressures on them are also influential.

Schools are a dynamic and open system. The effectiveness and success of a school can, to a large extent, be related to the competence and quality of that school's administrator (Recepoglu and Kilinc, 2014). From these results, it can be said that looking around and observing the events with great sensitivity can help prevent the problems even keep away from the potential bigger problems in the future.

Keywords: System, ecological systems theory, decision making process

GİRİŞ

Sistem, parçalar arasında düzenli ilişkilerin varlığı anlamına gelen bir kavramdır. Sistem kavramı ile ilgili birçok tanım yapılmış ve her bir tanımda, sistemin farklı yönlerine vurgu yapılmıştır. Johnson, Kast ve Rosenzweig (1963) sistemi, “düzenli bir bütün, bu bütünü meydana getiren elemanların birleşimi” olarak tanımlamakta ve kelimeyi plan, metot, düzen anlamlarında kullanmaktadırlar. Parsons ve Shils (1951) ise sistemin en önemli özelliğinin, “parçaların birbirine bağlılığı” olduğunu ifade etmektedirler. Dönmez (2004) sistemi, “aralarında anlamlı ilişkiler bulunan parçalar (alt sistemler) bütünü” olarak tanımlamaktadır. Birbirine bağlılığın doğal neticesi olarak, sistemin bir veya birkaç unsurunda meydana gelecek herhangi bir değişime sistemin tümünü etkileyecektir.

Sistem belirli kanunlara ve bir amaca dönük olarak çalıştığından dolayı birlik ve bütünlük özelliği gösterir. Kendi aralarında ilişki halinde olup, birbirlerinin varlık şartı olan yani birbirlerine göre bir varlığa sahip olabilen gerçekliklerin meydana getirdiği bütündür (Aktolga, 2008).

Bu şekilde tanımlanan sistem kavramı etrafında çeşitli sistem kuramları geliştirilmiştir. Bu kuramlardan, Urie Bronfenbrenner tarafından geliştirilmiş olan ekolojik sistemler kuramı, bireyin psikolojik gelişimini ve davranışlarını etkileyen çevresel faktörlere odaklanmaktadır ve bu açıdan diğer sistemlerden farklılaşmaktadır. Kuram sosyal çevreye önemli bir yer vermekle birlikte, bireyin içinde yer aldığı bütün alanları dikkate almaktadır (Gök, 2016).

Ekolojik Sistemler Kuramı

Urie Bronfenbrenner, gelişim psikolojisi alanında önde gelen akademisyenlerden biri olarak görülmektedir. Bronfenbrenner, ekolojik sistemler kuramını geliştirerek, bazı çevresel sistemlerin psikolojik gelişim üzerinde de etkili olduğunu savunmaktadır. Bronfenbrenner’in teorisi, diğer sistem teorilerinden farklı olarak insanın, sayısız çevresel faktörlerle farklı etkileşimlerde, ilişkilerde, eylemlerde ve süreçlerde bulunmasına odaklanmaktadır (Bronfenbrenner, 2004). Aile, okul, arkadaş grubu, tatil topluluğu, köy, fabrika, taşra, vb., gelişim anına göre değişik derecelerde kişinin yaşamını ve kendi aralarında birbirlerini etkileyen sayısız ekolojik hücrelerdir. Bir çocuğun ilkokulun sınıflarında okumayı öğrenme becerisi, ona bunu öğretme biçimine bağlı olabildiği gibi, okulla aile arasındaki ilişki biçimine de bağlı olabilir (Cloutier, 1982).

Bronfenbrenner, teorisinin gelişiminde, Sovyet gelişim psikolojisi alanında Lev Vygotsky ve Alman psikolog Kurt Lewin’den ilham aldığını belirtmektedir (Bronfenbrenner, 1979). Bronfenbrenner’in çalışması, ekolojik danışmanlık perspektifinin temel unsurlarından birini ortaya

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 12/28

koymuştur ve Rober K. Conyne, Ellen Cook ve Cincinnati Üniversitesi Danışmanlık Programı tarafından da benimsenmiştir (Santrock, 2007).

Ekolojik bakış açısı, kişi ve kişinin çevresi arasındaki karşılıklı ilişkiye odaklanır. Bireylerin davranışlarını anlamak için, onun içinde bulunduğu çevreyi de bağlamın bir parçası olarak düşünmek gerekir. Çünkü bireyler, aile içinde, aile ise yakın çevre ve toplum içinde var olmaktadır. Bireyler, aileler ve yakın çevre (arkadaş, akraba, komşu) ise bir politik, ekonomik ve kültürel çevre içinde yer alır. Çevre, bireyin eylemlerini, inançlarını ve seçimlerini etkiler (Rengasamy, 2010). Bu perspektife göre, birey içinde bulunduğu durumun hem sebebi hem de sonucudur. Birey, dinamik bir durumda olduğu için, yaptığı her davranış ve değişim, daha geniş bir sistemde yeniden bir değişimin meydana gelmesine sebep olur (Germain, 1991).

Bronfenbrenner, ekolojik sistemler kuramını geliştirerek, bazı çevresel sistemlerin bireyin psikolojik gelişimi üzerinde etkili olduğunu belirtmektedir, bunlar insanlarla doğrudan etkileşimde bulunduğu proksimal (en yakın) bağlamdan daha geniş kültürel bağlama kadar uzanmaktadır ve hepsi zaman içerisinde meydana gelmektedir (Bronfenbrenner and Morris, 2006). Bireylerin etkileştiği beş çevresel sistem şu şekilde tanımlanmaktadır:

Mikrosistem (Microsystem): Bireyin gelişimini en hızlı ve direkt bir şekilde etkileyen grupları ve kurumları ifade eder. Bunlar; aile, okul, dini kurumlar, yakın çevre, komşular ve arkadaşlardır (Paquette ve Ryan, 2001). Aile mikrosistemi içinde yer alan ebeveynler, kardeşler ve yakın akrabalar ile okul mikrosistemi içinde yer alan öğretmenler ve arkadaşlar kişinin günlük hayatta kişisel ve sosyal iletişimde bulunduğu mikrosistem öğeleridir. Bireyin gelişimsel durumu ve ihtiyaçları ile ilişkili olarak her dönemde farklı mikrosistemler ile olan etkileşimlerinde değişiklikler olmaktadır (Doğan, 2010). Örneğin bebeklik döneminde çocuk-aile ilişkisi ile yetişkinlik dönemindeki birey-aile ilişkisi birçok yönden farklılık göstermektedir. Aynı şekilde bireyin arkadaşları ile olan ilişkisinin anlamı, çocukluk döneminde farklı, ergenlikte farklı ve yetişkinlikte farklı olmaktadır. Birey önemli sosyal kurumlar içinde yer alabilir ve bunlardan etkilenebilir. Bir klübe katılma, bir dini kuruma gitme, bir alışkanlıktan vazgeçmek gibi (Bronfenbrenner, 1979).

Mezosistem (Mesosystem): Mikrosistemler arasındaki ilişkileri ya da bağlamlar arasındaki ilişkileri ifade eder. Aile yaşantılarının okul yaşantıları ile ilişkisi, okul yaşantılarının dini yaşantıları etkilemesi ve aile yaşantılarının arkadaş yaşantılarını etkilemesi gibi örnekler verilebilir (Swick ve Williams, 2006; Berk, 2000; Bronfenbrenner, 1979). Mezosistem, bireyin yaşamında çeşitli mikrosistemler arasında bir ilişki ağı oluşturur. Bazı mikrosistemler diğerleriyle daha fazla birbirine bağlı olmuş olabilir. Aile-okul, okul-müzik grubu, okul-spor takımı gibi. Bazıları ise daha az ölçüde karşılıklı etki gösterebilir. Arkadaş-din kurumu, aile-müzik grubu gibi. Yani insanın gelişimi tek prensiple ele alınamaz, çok karmaşıktır. Bir adolesan hem evlat, hem öğrenci, grup arkadaşı, spor takımında atlet, çalışıyorsa işçi, aşık vb. pek çok role sahip olabilir (Doğan, 2010). Mikrosistemler ömür boyu değişebilir, dolayısıyla dinamizm ömür boyu sürer.

Aile ve arkadaşlar, aile ve okul yönetimi, aile ve öğretmenler arasındaki etkileşim en temel mezosistem yapılarıdır. Örneğin; ailelerin kendilerini reddettiği çocuklar, öğretmenlerle olumlu ilişkiler geliştirmede zorluklar yaşayabilirler. Ya da aileler çocuklarının kiminle arkadaşlık ettiğini bilmiyorsa, okul ile çocuklarının gelişimi ve evde çocuklarının ödevleri ile ilgilenmiyorsa mezosistemde bir problem yaşandığı söylenebilir (Muuss, 2006; akt. Doğan, 2010).

Ekzosistem (Exosystem): Bireyin aktif rol almadığı sosyal bir kuruluş ile bireyin içinde bulunduğu bağlam arasındaki ilişkiyi ifade eder. Mezosistemin bir uzantısıdır. Gelişmekte olan bireyi içermeyen fakat bireyin bulunduğu çevreye etkisi olup orada bulunanları etkileyen, onlara kısıtlama getiren ve hatta olanları belirleyen hem resmi hem de resmi olmayan sosyal yapılardan oluşur. Örneğin, okul yönetimi, komşuluklar, yerel yönetim, işveren, ulaşım sistemi, kiliseler,

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 12/28

endüstri gibi. Ekzosistem, mikrosistem ve mezosistemin kalitesini fakirleştirebilir veya zenginleştirebilir (Bronfenbrenner, 1979). Örneğin; bir eşin ya da çocuğun evdeki yaşantısı, bir annenin işteki yaşantısından etkilenebilir. Annenin daha fazla seyahat etmesini gerektiren bir terfi alması, eşiyile arasındaki sıkıntıları arttırabilir ya da çocuğuyla etkileşim durumlarını değiştirebilir (Berk, 2000; Galinsky, 1999). Babalar ve ergen çocuklar üzerinde yapılan bir çalışma bulgularına göre, işyerinde yüksek stres ve anlaşmazlık yaşayan babaların evde çocuklarına karşı daha otoriter bir tutum sergiledikleri ve daha kontrol edici olduklarını ortaya çıkarmıştır (Doğan, 2010).

Yerel yönetimlerin, İl ve İlçe Milli Eğitim Müdürlükleri ve Okul-Aile Birlikleri'nin aldıkları ve uyguladıkları kararlar, öğrencilerin gelişiminde dolaylı bir etkide bulunabilir. Özgül olarak, Milli Eğitim Müdürlüğü'nün eğitim politikaları (örn. Okuldaki sözleşmeli öğretmen sayısı) ve okul yönetiminin öğrenci zorbalıkları ile ilgili tutumu (örn. Rehberlik hizmetlerinin olup olmaması, saldırgan davranışlara karşı alınan önlemler, disiplin cezaları) öğretmenleri etkileyecek, öğretmen davranışları da dolaylı olarak öğrencileri etkileyecektir (Doğan, 2010). Örneğin, okul yöneticilerinin bir takım saldırgan davranışları görmezden gelmeleri, konu ile ilgili öğretmenleri ve öğrencileri bilgilendirmemeleri veya uyarmamaları, okulda saldırgan davranışların artmasına sebep olabilir.

Makrosistem (Macrosystem): Toplumsal yapının bir çeşit izdüşümü olarak düşünülebilir. Makrosistem; sosyal, legal, politik, dinsel, ekonomik ve eğitime dayalı sistemler gibi kültür veya kültürün en üstteki kurumsal örüntüleridir, bu değerlerin özüdür (Bronfenbrenner, 1979; Paquette ve Ryan, 2001).

Bireyin içinde yaşadığı kültürü tanımlar. Kültürel bağlamlar, gelişmiş ve endüstrileşmiş ülkeleri, sosyoekonomik durumu, yoksulluğu ve etnik kökeni içermektedir. Bir çocuğun, ebeveynleri, okulu ve ebeveynlerinin işyerleri hepsi geniş bir kültürel bağlamların parçalarıdır. Bir kültür grubunun üyeleri, ortak kimliği, mirası ve değerleri paylaşır. Makrosistem, etnik köken üzerindeki etkiler ya da kültürleşme gibi bireyi etkileyen global ve sosyal etkileri içerir (Takayama, 2010).

Bu makrosistem zamanla değişir çünkü her jenerasyon, kendi gelişimlerini, kendilerine has bir makrosistem geliştirerek, makrosistemi değiştirebilir (Bronfenbrenner, 1979). Makrosistemi oluşturan öğeler, bireylerin gelişimini doğrudan değil, dolaylı olarak etkilemekle birlikte bireyin içinde yaşadığı toplumsal ve ekonomik çevreyi belirlemektedir, dolayısıyla birey bundan etkilenmektedir. Örneğin, yoksulluğun yoğun olduğu semtlerde yaşayan çocukların diğer çocuklara oranla pek çok gelişimsel, bilişsel ve duyuşsal problemler yaşadıkları bulunmuştur (Leventhal ve Brooks-Gunn, 2004).

Kuntsche ve arkadaşları (2006, akt. Doğan, 2010), makrosistemin önemli öğelerinden birinin de medya (tv, film, video oyunları, internet,vs.) olduğunu belirtmektedirler. Meta-analiz çalışmalarının sonuçlarına göre televizyonda şiddet içerikli programlar izlemek ile çocukların gösterdikleri saldırgan ve anti sosyal davranış arasında ilişki bulunmuştur (Doğan, 2010).

Yahudi-Hristiyan kültürü, sosyalist bir ülke, Katoliklik, kapitalizm, endüstri ülkesi, anayasal demokrasi vb. kavramlar makrosistemin niteliğindeki kavramları işaret eder. Tarih, sosyal, teknolojik, kültürel ve alt-kültürel güçler makrosisteme şekil kazandırır ve belirler. Makrosistem değerleri sırayla gündeme uygun ve kabul edilebilir türde ifade bulur. Makrosistem, her iki cinsiyet için uygun olan veya olmayan davranış şekillerini de belirler (Bronfenbrenner, 1979).

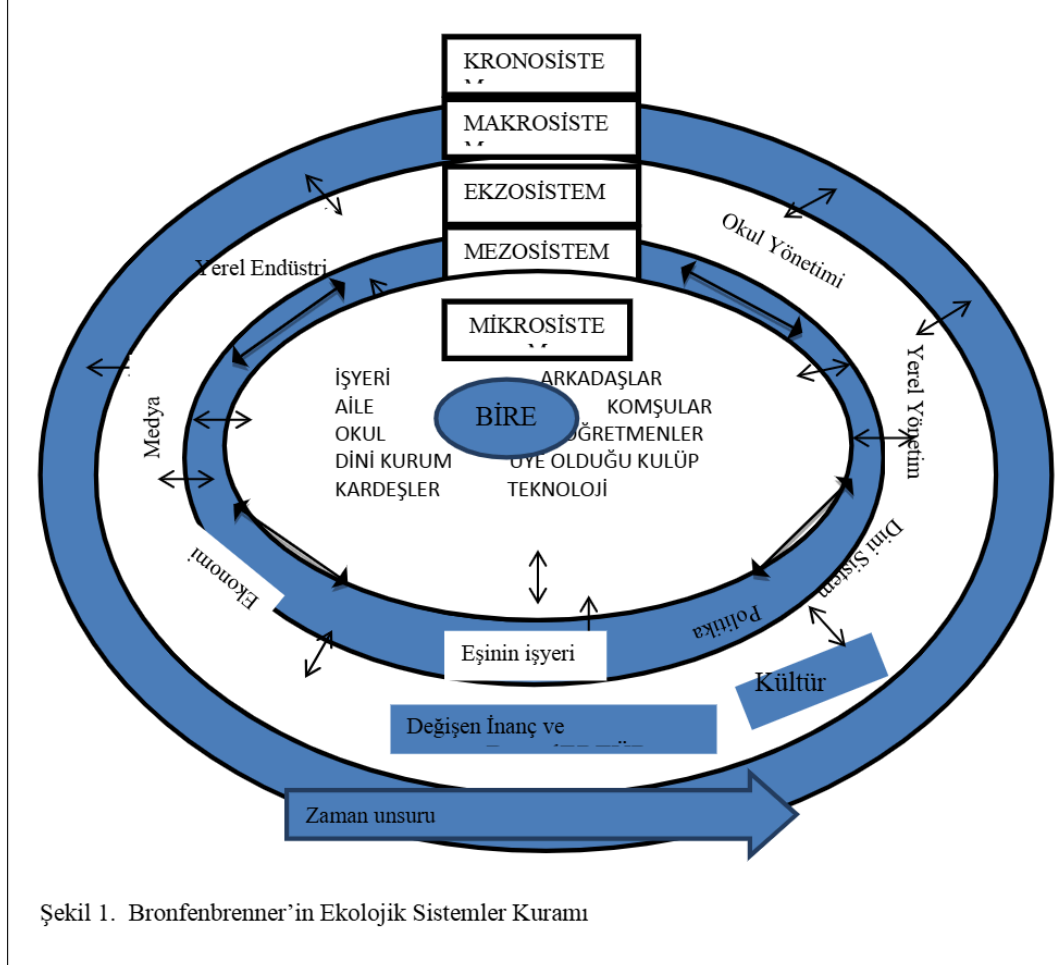
Kronosystem (Kronosystem): Hayattaki çevresel olaylar ve geçişler, sosyo-tarihsel durumları içerir. Bireyin içinde yaşadığı çevrede zaman içinde yaşanan değişimlerin bireyin gelişimini hangi ölçülerde etkilediğini ifade etmektedir. Zaman içerisinde olan bu değişimlerin

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 12/28

bazıları normatif (örn. İlkokula başlama, erinlik) iken bazıları normatif olmayan (örn. boşanma, ebeveyn öltümü, taşınma) geçişler olabilir (Bronfenbrenner, 1979; Doğan, 2010). Örneğin: boşanmalar bir geçiştir. Araştırmacılar boşanmanın çocuklar üzerindeki olumsuz yanlarının, en çok boşanmadan sonraki ilk yılda görüldüğünü bulmuşlardır. Boşanmadan sonraki iki yıla kadar, aile etkileşimi daha az karmaşık ve daha fazla durağan olmaktadır. Sosyo-tarihsel durumlara bir örnek de son otuz yıl süresince kadınların kariyer yapma imkânlarının artmasıdır (Doğan, 2010).

Bronfenbrenner, bireylerin sürekli olarak bu sistemlerle etkileşim içerisinde olduğunu ileri sürmektedir. Ayrıca hem bireylerin hem de çevrelerinin birbirini sürekli olarak etkilediğini de belirtmektedir (Şekil 1). Ancak bu orijinal modelde, Bronfenbrenner, gelişimde bireyin kendi rolü (yaş, cinsiyet, din gibi) üzerine fazla odaklanmadığını fark etmiştir (Tudge, Mokrova, Hatfield ve Karnik, 2009). Bireyin kendi biyolojisi, mikrosistemin bir parçası olarak düşünülebilir bundan dolayı bu teori son zamanlarda “Biyoeolojik Sistemler Kuramı” olarak adlandırılmaktadır.

Şekil 1. Bronfenbrenner'in Ekolojik Sistemler Kuramı

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 12/28

Johnson ve Puplampu (2008), yaptıkları çalışmada ekolojik sistemler kuramına farklı bir katkıda bulunmuşlardır. Onlara göre, mikrosistemin bir unsuru olarak, teknoloji de bireyi doğrudan ve önemli ölçüde etkilemektedir. Buna göre, tekno-altsistem, bireyin hem canlı (arkadaşlar gibi) unsurlar ile cansız olan iletişim ve bilgi unsurlarıyla (internet gibi) doğrudan etkileşimde bulunmasını içermektedir. Teknolojinin bireylerin gelişimleri üzerindeki etkileri, mikrosistemin kaçınılmaz bir unsuru olduğu belirtilmektedir. Aynı şekilde Dönmez de (2004), teknolojiyi, mikrosistemin bir unsuru olarak ele almıştır.

Bu teorik yapıda, her bir sistem, psikolojik gelişimi şekillendirebilecek roller, normlar ve kurallar içermektedir. Örneğin; şehir içinde yaşayan bir aile, kapalı bir toplum içindeki varlıklı bir ailenin karşılaşmadığı birçok zorlukla karşı karşıya kalmaktadır, ya da tam tersi. Şehir içinde yaşayan bir ailenin, suç ve sefalet gibi çevresel sorunlar yaşaması muhtemeldir.

Kuramın 1979'da yayınlanmasından beri, Bronfenbrenner'in bu teori ile ilgili en önemli sözü; "İnsan Gelişiminin Ekolojisi"nin, psikologların ve diğerlerinin, insanoğlu ve çevresi ile ilgili çalışmalara yaklaşma şekillerini oldukça geniş bir şekilde etkilediğidir. "İnsan ekolojisi"nde çıkarılan çalışmasının bir sonucu olarak, bu çevreler-aileden ekonomik ve politik yapılara kadar çocukluktan yetişkinliğe kadar hayatın bir parçası olarak görülmeye başlamıştır.

Ekolojik Sistemler Kuramı Çerçevesinde Eğitim

Bronfenbrenner (1979), gelişimi şu şekilde tanımlamaktadır: bireyin büyük ölçüde farklılaştığı bir süreçtir, ekolojik çevre kavramı bu süreçte geçerlidir ve birey, benzer ya da daha büyük karmaşıklıkların olduğu yapı ve bağlamdaki çevresel düzeylerde devam ettirdiği veya yeniden yapılandığı özellikleri ortaya çıkardığı eylemlerle uğraşmaktadır ve motive olmaktadır (Harkönen, 2007). Dolayısıyla burada, insan gelişiminin süreçleri ve sonuçlarının, insan ve çevre bağlamında sistem yoluyla anlamaya çalışmak temel amaç olmaktadır.

Bronfenbrenner, teorisinde Kurt Lewin'in insan davranışı formülünden yararlandığını belirtmektedir (2004). Bu formül, ekolojik sistemler teorisinin başlangıç noktasını oluşturması açısından oldukça faydalı olmuştur. Kurt Lewin (1935) klasik alan teorisinde davranış formülünü şu şekilde ifade etmektedir: davranış (B), insan (P) ve çevre(E), arasındaki etkileşimin (f) sonucudur $B=f(P,E)$. Bronfenbrenner, bu formülde davranışı (B) değiştirerek yerine gelişimi (D) koymuştur yani $D=f(P,E)$. Burada gelişim, bireyin özelliklerinin, yaşamı boyunca gösterdiği sabitlik ve değişimdir. Gelişim, belirli bir zamanda ortaya çıkan sonuçtur (Bronfenbrenner, 2004).

Eğitim, burada bahsedilen gelişim formülünün içerisine yerleştirilmeye çalışıldığında, $Dt=f(t-p)(PE)$ (t-p), eğitim, belirli bir süre boyunca (t-p) bireyle etkileşen çevre (E) faktörünün sonucuna benzemektedir ve bunun sonucunda kişisel gelişim meydana gelmektedir. Bronfenbrenner'in teorisinde, formülle uyumlu olan gelişimin özet bir sonuç değil, işlevsel bir sonuç olması önemlidir. Yapılan birçok analitik çalışmada, belirli çevre koşullarının, aynı koşullar altında yaşayan bireylerin kişilik özelliklerine bağlı olarak, farklı gelişimsel sonuçlar doğurduğu belirtilmektedir.

Bronfenbrenner'in teorisi ile eğitim ve öğretim süreci, bahsedilen gelişim formülü içerisine uyarlanabilir çünkü çevresel faktörler bireyi etkilemekte ve değiştirmektedir. Bu teori, bireyi ve eğitimi-tasarlanmış bir çevre ve bireyin bu çevrede iç içe geçmiş kişisel ilişkiler, roller, eylemler ve süreçlerle etkileşimini ön plana çıkarmaktadır (Harkönen, 2007).

Dönmez (2004), ekolojik sistemler kuramının eğitimde, öğrenciyi etkileyen veya etkileyebilecek değişkenleri içeren bir yaklaşım olması açısından, öğrencinin sınıf içerisindeki davranışlarının anlaşılmasına yardımcı olabileceğini belirtmektedir. Buna göre, öğrenci sistemin temeline alındığında mikrosistemde öğrenciyi doğrudan etkileyen aile, öğretmen, akran grubu, yönetici, sınıf iklimi, teknoloji gibi değişkenler söz konusu iken öğrenciyi mezosistem, ekzosistem

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 12/28

ve makrosistemde dolaylı olarak etkileyebilen okul yönetimi, yerel yönetim, dini yönetim, medya, örgüt kültürü, toplumsal kültür gibi değişkenlerin bulunduğu görülmektedir.

Yöneticinin Karar Verme Davranışını Etkileyen Faktörler

Kültürel, ekonomik, teknolojik yönden hızlı bir değişimin olması toplumları etkilemekte ve değişime zorlamaktadır. Bu değişime paralel olarak insanların ilgileri, düşünceleri ve öncelikleri de değişmektedir. Bu değişim kendisini okullarda da göstermekte olup yöneticileri de etkilemektedir. Bu süreçte yöneticiler birçok değişik sorunla karşı karşıya kalmakta ve bu sorunlara çözüm bulmaya çalışırken karar vermek zorunda kalmaktadırlar.

Karar verme yönetim bilimciler tarafından çok önemsenmiş, adeta yönetim süreçlerinin merkezi ve beyni konumunda ele alınmıştır. Kararın iyi olmasının örgütsel amaçların gerçekleştirilmesi yönünde olumlu etkisi vardır. Bu anlamda karar verme becerisine sahip bir yöneticinin alacağı kararların doğruluğu ve iyiliği kurumu hep bir üst noktaya getirecektir (Öztürk, 2009; Taşcı, 2011). Nitekim örgütsel ekoloji kuramı yaklaşımı ile örgüte bakıldığında, bir sosyal sistem olarak örgütteki değişimin büyük ölçüde dış ya da çevresel kaynaklı olduğu belirtilmektedir. Bu yaklaşımda, Darwin'in "en uyumlunun hayatta kalacağı" tezinden hareketle çevresel faktörlerin herhangi bir sistemin yaşaması üzerinde belirleyici olduğu iddia edilmektedir. Sonuçta çevreye en iyi uyumu gösteren sosyal sistemler ayakta kalır, diğerleri ise doğal seçim-ayıklanma yoluyla elenir (Balci, 2003). Bu nedenle yöneticinin karar verme sürecinde çevresel faktörleri göz ardı etmesi beklenemez.

Karar verme hem yönetsel hem de işlevsel bir süreçtir. Karar verme yönetseldir, çünkü yöneticinin genel sorumluluğu karar vermektir. Karar verme aynı zamanda örgütseldir çünkü modern örgütlerde karar verme, yöneticiyi aşan grup, ekip ve hatta bilgisayar ürettiği olan bir süreçtir. Yönetici çevresinden soyutlanmış değildir. Yöneticinin verdiği kararlar örgütün davranışına yön ve biçim verir (Sağır, 2006; Bursalıoğlu, 2012).

Karar verme sürecini sağlıklı ve etkili olarak yürütüp, örgütsel amacı gerçekleştirmek adına iyi kararlar veren yöneticinin bu süreci yürütürken etkilendiği faktörler vardır. Bu noktada Altun (2001), kaos teorisi ile ilgili yaptığı çalışmada, kelebek etkisinden bahsetmiş ve okullarda ve okul sisteminde görüldüğünü belirtmiştir. Ona göre, okul müdürleri, karar verme sürecinde bir takım olaylardan etkilenebilir. Bu etkilenim, kelebek etkisi ile ilgili veya basit gibi görülen bir karar olup, sonuç itibarıyla çok büyük etkiye yol açabilen kararlar olabilir.

Yöneticinin karar verme davranışını etkileyen faktörler, yöneticinin kendisinden kaynaklanabilir veya kurum içi ve dışı faktörlerden kaynaklanabilir. Yöneticinin kendisinden kaynaklanan faktörler olarak duygusal ve psikolojik durumu ve karar verme becerisi sayılabilir (Öztürk, 2009). Bronfenbrenner'in ekolojik sistemler kuramında da bireyin psikolojik gelişimini etkileyen çevresel faktörlerin yanı sıra, bireyin kendisinin de çevreyi etkilediği belirtilmektedir (Bronfenbrenner, 2004). Kurum içi faktörler olarak öğretmen, hizmetli, teknisyen, öğrenci, fiziki durum ve donanım, teknoloji gibi unsurlar sayılmaktadır. Yöneticinin doğrudan etkileşimde bulunduğu bu faktörler yöneticinin mikrosistemini oluşturmaktadır. Kurum dışı faktörler olarak aile, veli, okul çevresi, üst yönetim unsurları belirtilmektedir (Öztürk, 2009). Okul-aile etkileşimi, aile-öğrenci etkileşimi, öğretmen-veli etkileşimi gibi faktörler mezosistemi oluşturmaktadır. Yönetim sistemleri, politika, yerel yönetim gibi faktörler ise ekzosistemi oluşturmaktadır (Bronfenbrenner, 1979).

Buna göre, ekolojik sistemler kuramı, bir bireyin davranışlarını anlamak açısından büyük katkılar sunduğu söylenebilir. Bu sistemin merkezine yönetici alındığında yöneticinin mikrosisteminde okul, öğretmen, öğrenci, müdür yardımcısı, hizmetliler gibi doğrudan etkileşimde

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 12/28

bulunduğu değişkenlerden etkilendiği söylenebilir. Dolayısıyla ekolojik sistemler kuramı, yöneticiyi etkileyen faktörleri belirleyebilmede ve karar verme davranışını anlamada bize yardımcı olmaktadır.

Bu çalışmada, ekolojik sistemler kuramı çerçevesinde yöneticinin karar verme davranışını etkileyen çevresel faktörlerin incelenmesi hedeflenmektedir. Buna göre aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

- 1) Ekolojik Sistemler Kuramı nedir?
- 2) Ekolojik Sistemler Kuramı çerçevesinde yöneticinin karar verme davranışını hangi çevresel faktörler etkilemektedir.
 - a) Bu faktörler yöneticinin karar verme davranışını nasıl etkilemektedir?

YÖNTEM

Araştırma Deseni

Araştırma, doğal ortamda yaşananları anlama, anlamlandırma ve daha sağlıklı yorumlamalar yapmaya elverişli olan nitel araştırma tekniği kullanılarak yapılmıştır. Çalışmada olgubilim (fenomenoloji) deseni kullanılmıştır. Farkında olduğumuz ancak derinlemesine ve ayrıntılı bir anlayışa sahip olmadığımız olgulara odaklanılması olgubilim (fenomenoloji) deseni olarak adlandırılmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Ayrıca araştırmada nicel teknikler de kullanılmıştır. Bu bağlamda ekolojik sistemler kuramı ve yöneticinin karar verme davranışını etkileyen faktörler incelenmiştir.

Çalışma Grubu

Araştırma, Gaziantep ili Şahinbey ilçe merkezinde farklı düzeydeki okullarda görev yapan okul müdürleri üzerinde gerçekleştirilmiştir. Nitel araştırmalarda sınırlı sayıda bireyden derinlemesine zengin bilgiye ulaşmaya çalışılmaktadır. Bu durumlarda “amaçlı örnekleme” tekniği kullanılmaktadır. Bu araştırmada amaçlı örnekleme tekniklerinden biri olan ölçüt örnekleme tekniği kullanılmıştır çünkü bu örnekleme türünde temel anlayış, önceden belirlenmiş bir dizi ölçütü karşılayan bireyler üzerinde çalışılmasıdır (Neuman, 2010). Bu araştırmaya katılacak müdürlerin seçiminde, okul müdürlerinin asil olarak en az 2 yıl yöneticilik yapması temel ölçüt olarak belirlenmiştir. Bu temel ölçütlere göre belirlenen 19 okul müdürü ile 2012-2013 eğitim-öğretim yılında göntüllülük esasına göre görüşmeler yapılmıştır.

Araştırmaya katılan 19 okul müdürünün 4’ü bağımsız anaokulunda, 8’i ilköğretim okulunda, 7’si ise ortaöğretim okulunda görev yapmaktadır. Görüşme yapılan okul müdürlerinin 6’sı bayan, 13’ü erkektir. Görüşme yapılan okul müdürlerinin yaş ortalaması 36’dır.

Veri Toplama Aracı ve Verilerin Toplanması

Nitel araştırmalarda geçerlilik ve güvenilirliğin en önemli değişkenlerinden birisi araştırmacıdır. Bu bağlamda araştırmacının konuya hakim olması, terminolojiyi bilmesi, olaylara ve insanlara yansız tutum sergilemesi araştırmanın geçerlilik ve güvenilirliğini etkilemektedir. Araştırma sürecinde araştırmacı bu ilkeler çerçevesinde araştırmasını yürütmeye özen göstermiştir. Araştırmanın verileri görüşme tekniği ile toplanmıştır. Bu araştırma yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılarak yürütülmüştür. Katılımcılara kendilerini etkileyebilecek çevresel faktörleri içeren bir liste verilmiştir ve bunlardan kendilerini etkileyen faktörleri işaretlemeleri ve önem sırasına göre dizmeleri istenmiştir. Daha sonra ise bu faktörlerden nasıl etkilendikleri sorulmuştur. Belirlenen çevresel faktörler, alanla ilgili tarama yapılarak belirlenmiş ve bir öğretim üyesinden uzman yardımı alınmıştır. Ayrıca 2 okul müdürü ile listenin ve oluşturulan sorunun anlaşılabilirliği ile ilgili görüşme yapılmıştır.

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 12/28

Araştırma verileri, okul müdürlerinin izni alındıktan sonra ses kayıt cihazına kaydedilerek ve yarı yapılandırılmış soru formu verilerek elde edilmiştir.

Verilerin Analizi

Yöneticileri karar verme sürecinde etkileyen çevresel faktörleri içeren liste formu ve ses kayıt cihazları çözümlenerek yazıya geçirilmiş ve incelenmiştir. Araştırmada, katılımcıların verdikleri cevaplar araştırma amacına göre kodlanmış ve cevapların frekans değerleri (f) bulunmuştur. Böylece nitel veriler, nicelleştirilmiştir. Araştırmada nitel veri analiz tekniklerinden “betimsel analiz” yaklaşımı kullanılmıştır. İlgili alınyazın taranarak elde edilen temalara verilen cevaplar frekans değerleri ile birlikte ortaya koyulmuştur. Buna göre görüşme yoluyla elde edilen veriler, doğrudan alıntılar yapılarak verilmiştir. Burada amaç elde edilen bulguları, düzenlenmiş ve yorumlanmış bir biçimde okuyucuya sunmaktır.

Araştırmada doğrudan alıntılar verilirken müdür için M kısaltması kullanılmıştır ve her müdür yönettiği okul düzeyine ve cinsiyete göre kodlanmıştır. (M1LK=Müdür1, Lise, Kadın gibi).

BULGULAR VE YORUM

Araştırmada 19 okul müdürü ile yüz yüze görüşmeler yapılmıştır. Görüşmelerden elde edilen bulgular temalar altında ve doğrudan alıntılar yapılarak verilmiştir. Doğrudan alıntılarda durumu en iyi ifade eden görüşlere daha çok yer verilmiştir.

1. Okul yöneticilerini karar verme sürecinde etkileyen çevresel faktörlere ilişkin bulgular

Okul müdürlerine “Okul müdürlüğü yaptığınız okullarda karar verme sürecinde sizi etkileyen faktörler nelerdir?” sorusu yöneltilmiş bu sorunun yanıtına ilişkin okul müdürleri önceden belirlenmiş olan faktörleri şu sıklıkta belirtmişlerdir (Tablo 1):

Tablo 1.

Okul Müdürlerini Karar Verme Sürecinde Etkileyen Çevresel Faktörler

Faktörler	Frekans	Faktörler	Frekans
Yaş	6	Etik	14
Kişisel İnanç	5	Ekonomik sistem	4
Teknoloji	4	Ulaşım sistemi	3
Aile	3	Üst yönetim	8
Veli	5	Kültür	11
Örgüt İklimi	9	Klüp (spor, vs)	1
Cinsiyet	2	Dini sistem	1
Öğretmenler	9	Medya	2
Personel	2	Yerel endüstri	
Müdür Yardımcıları	5	Değerler	11
Öğrenciler	9	Politik sistem	3
Komşular		Yasalar	12
Arkadaşlar	2	Küresel olaylar	2
Eşinin iş yeri		MEB	15
Valilik	5	Eğitim Sistemi	9

Okul müdürlerinin vurguladıkları çevresel faktörler en sık vurgulanan en az vurgulanana doğru “Milli Eğitim Bakanlığı (f=15), etik (f=14), yasalar (f=12), değerler ve kültür (f=11), örgüt iklimi, öğretmenler, öğrenciler ve eğitim sistemi (f=9), üst yönetim (f=8), yaş (f=6), kişisel inanç, veli, müdür yardımcıları ve valilik (f=5), teknoloji ve ekonomik sistem (f=4), aile, ulaşım sistemi ve politik sistem (f=3), cinsiyet, personel, arkadaşlar, medya ve küresel olaylar(f=2), üye olunan klüp

ve dini sistem ($f=1$), komşular, eşinin iş yeri ve yerel endüstri ($f=0$) şeklinde olduğu görülmüştür. Buna göre, frekans değerlerine bakıldığında yöneticileri en çok etkileyen faktörün Milli Eğitim Bakanlığı'nın yönetim sistemi ve aldığı kararlar olduğu görülmektedir. Bunu takip eden diğer faktörler ise etik yani ahlaki kurallar, yasalar, kültür ve değerler olduğu anlaşılmaktadır. Diğer taraftan komşular, eşin iş yeri ve yerel endüstrinin yöneticileri karar verme aşamasında etkilemediği görülmektedir.

Ekolojik sistemler kuramı çerçevesinde bakıldığında yöneticilerin en sık belirttiği faktörler olarak Milli Eğitim Bakanlığı'nın aldığı karar ve uygulamalar, yasalar ekzosistem içerisinde, etik kurallar ise makrosistem içerisinde yer almaktadır. Kültürel bağlam içerisinde yer alan değerler, inançlar, etik kurallar, normlar, davranışlar ve alışkanlıklar yer aldığına göre (Erdoğan, 1997; Güçlü, 2003), burada belirtilen değerler, inançlar ve etik kuralların makrosistem unsurları olduğu söylenebilir. Buna göre yöneticilerin karar verme sürecinde ekzosistem ve makrosistem unsurlarından etkilendiği söylenebilir. Nitekim tablo 1'e bakıldığında bireylerin doğrudan etkileşimde bulundukları mikrosistem ve mezosistem unsurlarının yöneticileri karar sürecinde daha az etki altında bıraktığı görülebilmektedir. Bu bulgu, Bronfenbrenner'in (1979) bireyin yaşadığı her dönemde etkisi altında kaldığı sistemin farklılık gösterdiğini belirten düşüncesiyle paralellik göstermektedir.

1.1. Okul yöneticilerinin kendilerini etkileyen faktörlerin önem sırasına ilişkin bulgular

Okul müdürlerinden kendilerini etkileyen bu faktörleri önem sırasına koymaları istenmiştir. Buna göre önem sırasına koyulan faktörler ve bunların frekans değerleri aşağıda verilmiştir (Tablo 2).

Tablo 2.
Okul Müdürlerini Karar Verme Sürecinde Etkileyen Çevresel Faktörlerin Önem Sırası ve Frekans Değerleri

Sıra/ Faktörler	1	2	3	4	5	Sıra/ Faktörler	1	2	3	4	5
MEB	3	5	0	2	0	Etik	2	1	3	3	2
Yasalar	4	1	1	2	1	Değerler	1	1	1	1	2
Üst Yönetim	1	1	2	0	2	Kültür	0	0	0	1	4
Eğitim Sistemi	0	3	2	1	0	İnançlar	1	1	0	0	0
Valilik	1	0	0	2	0	Örgüt İklimi	3	1	1	1	0
Öğretmenler	0	1	3	2	1	Politika	0	0	1	0	1
Öğrenciler	0	2	3	0	0	Ekonomik Sistem	0	0	1	0	1
Personel	0	1	0	1	0	Kıtlık	0	0	0	0	1
Veli	2	0	0	0	2	Teknoloji	2	0	0	0	1
Aile	0	0	0	0	1	Müdür Yrdm.	0	1	0	1	0

Okul müdürlerinin belirledikleri faktörlerden kendilerini en çok etkileyen beş faktörü önem sırasına koymaları istenmiştir. Buna göre, daha önce belirlenmiş olan 30 faktörden (tablo 1) 20'si önem sıralamasında yer almıştır. Bu faktörler tablo 2'de verilmektedir. Tablo 2'ye bakıldığında okul müdürleri kendilerini en çok etkileyen faktörlere ilk sırada yasaların ($f=4$), ikinci sırada MEB ($f=5$) ve üçüncü sırada ise öğretmenler, öğrenciler ve etik kuralların ($f=3$) olduğunu belirtmişlerdir. Tablo 2 incelendiğinde ilk sırada en çok etkileyen faktörler olarak; yasalar ($f=4$), MEB ($f=3$), örgüt iklimi ($f=3$), veli ($f=2$), etik ($f=2$), teknoloji ($f=2$), üst yönetim, valilik, değerler ve inançlar ($f=1$) olduğu göze çarpmaktadır.

Tablo 1’de yöneticilerin belirttikleri faktörlerin sıklıklarına bakıldığında karar verme sürecini etkileyen faktörlerden ilk sırada MEB yönetim şekli ve uygulamalarının olduğu görülmektedir. Tablo 2’de önem sırasına göre faktörlere bakıldığında ise en çok yasaların etkisinde kaldıkları görülmüştür. Örgüt iklimi ve etik kurallar da yöneticilerin karar sürecini en çok etkileyen faktörler olmuştur. Ekolojik sistemler kuramı çerçevesinde bakıldığında mikrosistem unsurlarından olan örgüt iklimi, yönetici ve velilerin de yöneticinin karar verme davranışını etkilediği görülmektedir. Yöneticilerin mikrosisteminde doğrudan etkileşimde bulundukları öğretmenler, veliler, öğrenciler, personel, aile ve üye olunan klubün etkisinde kalmaları, önem sırası içerisinde yer bulmuştur. Ancak önem sırasında en çok ekzosistem unsurlarından yasalar ve MEB yönetim şekli ve uygulamalarının olduğu dikkat çekmektedir.

2. Yöneticiyi karar verme sürecinde belirtilen faktörlerin onları nasıl etkilediğine ilişkin bulgular

Ekolojik sistemler kuramı çerçevesinde belirlenen çevresel faktörlerden yöneticiyi en çok etkileyenlerin; Milli Eğitim Bakanlığı (f=15), etik (f=14), yasalar (f=12), değerler ve kültür (f=11), örgüt iklimi, öğretmenler, öğrenciler ve eğitim sistemi (f=9), üst yönetim (f=8) olduğu belirtilmiştir. Yöneticilerin bu faktörlerden kendilerini en çok etkileyen faktörleri önem sırasına koymaları istenmiştir. Önem sırasına koymaları istendiğinde ise ilk sırada en sık olarak etkilendikleri faktörler olarak yasalar (f=4), MEB (f=3), örgüt iklimi (f=3), veli (f=2), etik (f=2), teknoloji (f=2), üst yönetim, valilik, değerler ve inançlar (f=1) olduğunu belirtmişlerdir. Yöneticilerle yapılan yüz yüze görüşmeler yoluyla elde edilen bulgular ışığında dikkat çeken faktörler temelar altında yorumlanmıştır.

MEB ve Yasalar

MEB yönetim şekli ve uygulamaların karar sürecinde yöneticileri en çok etkileyen faktör olduğu belirtilmiştir. Yöneticilere kendilerinin belirttikleri bu faktörlerin kendilerini nasıl etkilediği sorulduğunda şu cevaplar dikkat çekmiştir:

“Milli Eğitim Bakanlığı yönetim sisteminin bir dışlarsanız sistemi bozmamak ve ona ayak uydurmak gerekir” (M17İE). “Kararların MEB yönetim sisteminin ölçütlerine uygun olması önemlidir” (M14İE). “MEB’in belirlediği sınırlar ve esaslar karar vermemizde en önemli faktördür” (M13İE). “MEB’in yayımladığı yönetmelikler öncelikle dikkat ettiğimiz hususlardır. Resmi olarak bizi en çok sorumluluk altında tutan unsur bu olduğu için en önemlidir. Yapılan her türlü hareketin resmi karşılığı olmak zorundadır. Böylece hitap ettiğimiz kitleye sıkıntımızı daha kolay anlatabiliyoruz” (M5LE). “MEB ve yasalar, yapacağımız her işte belli çerçeveler çizmektedir. Bunun dışına çıkıp risk alamıyoruz. Örneğin, kılık-kıyafet serbest oldu ancak lisede kız öğrenci tayt giyerek okula geldiğinde uygun olmamasına rağmen müdahale edemiyoruz” (M7LK). “MEB’in sık sık yönetmelik değiştirmesi eğitimi aksatıyor, kararlarımızı da etkiliyor” (M1AK).

Yöneticilerin karar verme sürecini en çok etkileyen faktörler arasında ilk sırada belirttikleri yasalara ilişkin açıklamaları ise şu şekildedir:

“Karar verme sürecinde öncelikle dikkat ettiğim husus, alacağım kararın sonucunda meydana çıkacak yasal yükümlülüklerdir. Anayasa, Milli Eğitim Temel Kanunu, 657 Devlet Memurları Kanunu vb. beni bağlayan kanunlardır. Bunlara uymayan kararlar almamaktayım” (M18İE). “Karar verme sürecinde yasaların uygun gördüğü görevleri % 75 oranında yapmaya çalışıyorum. Gerisi % 25 oranında kararlarımı etkiler” (M16İE). “Kararların yasalara uygun olması gerekir. İstisnai durumlarda kararlar aldığımızda yasalar karşımıza dikiliyor” (M17İE). “Yasalar, bağlayıcılık noktasında kararlarımı etkiler” (L.M). “Yasalar çerçevesinde tüm veli, öğretmen ve öğrenci isteklerini göz önünde bulundururum” (M4AK).

Elde edilen verilere bakıldığında, MEB yönetim şekli ve uygulamaları ve yayımladığı yönetmeliklerin yöneticilerin karar verme sürecinde çıkış noktası olduğu söylenebilir. Yayımlanan yönetmelikler, bazı konularda yöneticileri yeni kararlar almaya zorlamaktadır, ancak kimi zaman yeni kararlar almak için MEB'in yayımladığı yönetmelikler dayanak oluşturmaktadır. Dolayısıyla yöneticilerin, kurumun bağlı olduğu merkezi yönetim sisteminin etkisinde kaldıkları söylenebilir. Yasaların ise üzerinde hassasiyetle durulan husus olduğu anlaşılmaktadır çünkü yapılan açıklamalara bakıldığında yöneticilerin yasaların bağlayıcılık noktasına dikkat çektikleri görülmektedir. Bu durumun, ayrıca hem kadın hem de erkek yöneticiler için benzerlik gösterdiği anlaşılmaktadır.

Ekolojik sistemler kuramına göre birey hem sistemden etkilenir hem de sistemi etkiler (Germain, 1991). Yöneticilerin aldığı bir karar sistemden etkilendiği gibi tüm sistemi de etkileyebilir. Örneğin, yönetici okulda bir disiplin problemini çözerken yasa veya yönetmelikleri uyguladığında veya uygulamadığında bu durum bir öğrenciyi, bir öğrenci tüm öğrencileri, tüm öğrenciler başka okulları etkileyebilir, durum yavaş bir şekilde yayılarak tüm sistemleri etkileyebilir. Küçük gibi görünen bir kararın tüm sistem üzerinde büyük sonuçları olabilir. Dolayısıyla ekolojik sistemler kuramı, yöneticinin karar verme davranışını etkileyen çevresel faktörleri açıklamaya yardım eder. Böylelikle alınan bir kararın doğurabileceği muhtemel sonuçların nasıl tüm sistemi etkileyerek büyük değişikliklere yol açabileceğini anlamamızı sağlar.

Etik Kurallar, Değerler, İnançlar ve Kültür

Yöneticilerin en sık olarak belirttikleri faktörler arasında etik, değerler ve kültür yer almıştır. Bu faktörlerin, ekolojik sistemler kuramında makrosistemde yer aldıkları görülmektedir. Yöneticiler, etik kuralların verdikleri kararları nasıl etkilediğini şu şekilde ifade etmişlerdir:

“Değerler ve inançlar etiği de etkileyen faktörlerdendir. İnsanın iç huzuru kararın sonuçları noktasında çok önemlidir” (M11LE). “Etik değerlere uygun olan ve olmayan kararlarda, karar verme süreci etik değerlere bağlı olan yönündedir” (M12İE). “Etik değerler, içinde bulunduğumuz yörenin ve muhatap olduğumuz öğretmen veya diğer kişilerin kültürel değerleri, kişinin hayat görüşüne ve davranışlarına yön verdiğinden, karar verme sürecinde benim için bir kriter olabiliyor” (M13İE). “Sahip olduğumuz değerlere göre karar vermemek kendimizi inkar etmek demektir” (M17İE). “Kararlarda en çok etkileyen etik değerlerdir. Çünkü etik değerler ortak akıl ve ortak vicdanın bir yansımasıdır. Ancak verilen kararlar MEB mevzuatını asla bağlamaz” (M15İE). “Ahlaki değerleri öğrencilerimize kazandırmak en büyük hedefimiz olduğundan çok önemlidir” (M3AK). “Eğitimin başarılı olması adına etik davranılması, bütün insanların ve toplumda var olan değerlere göre değişir. Eğer yönetici ahlaki konuda yeterli derecede davranamazsa adaletsiz ve haksızlıklara sebep olur” (M2AK). “Bütün faktörler etik kurallar doğrultusunda kararlarımızı etkiler” (M10LE)

Değerler ve kültür ile ilgili şu ifade de dikkat çekmektedir:

“Değerler ve kültür seviyesi de yaşamımda önemli yer almaktadır. Her türlü kültür seviyesinde insanlarla karşılaşmaktayız. Hem kendimiz hem de çevremizdeki insanların kültür seviyesini ileriye taşımak da ilkelerim arasındadır. Bu nedenle etkisini düşünerek karar sürecine bu düşünceyi yansıtmaktayım. Ayrıca her türlü insani, ahlaki, dini vb. değerlere saygı duyulması gerektiğini, bu değerlerin ayrışmalara sebep olmaması gerektiğini düşünmekteyim. Bu nedenle kararlarımızı etkiler” (M18İE).

Eğitim örgütlerinde hem çalışanların hem de üretim nesnesinin insan olmasından dolayı verilen kararlarda etik değerler söz konusu olabilmektedir. Etik karar verme etik ilkeler doğrultusunda hareket etmeyi gerektirir. Etik ile ilgili durumlar, görevleri ve zorunlulukları içerir. Adalet, haklar, dürüstlük, hakkaniyet ilkeleri etik karar verme ile ilgilidir. Etik karar verme, kişilerin

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 12/28

kararlarımıza saygılı olmalarını istemek kadar onların kararlarına da saygılı olmayı gerektirir (Kıranlı ve İlğan, 2008). Nitekim yöneticiler de bu faktör üzerinde durmuş ve aldıkları kararlarda etik kuralların ve değerlerin etkili olduğunu belirtmişlerdir. Ayrıca verilen cevaplar doğrultusunda kültürün, değerlerin ve etğin yöneticilerin uygulamalara karşı tutumlarını önemli ölçüde etkilediği söylenebilir. Kültürün, değerlerin ve etğin yöneticilerin kararlarında yönlendirici bir role sahip olduğu da anlaşılabılır.

Bronfenbrenner (1979), makrosistemin bireyin yaşamına doğrudan etkisi olmasa bile toplumsal yapı üzerinde büyük etkilerinin olduğu dolayısıyla bireyi de dolaylı olarak etkilediğini ifade etmiştir. Bu bağlamda, sosyal ve toplumsal gelişimi etkileyen olaylar zamanla yeni norm ve değerler meydana getirir. Dolayısıyla yönetici de toplumun bir üyesi olarak bu değişimlerden etkilenmektedir ve kararlarına da bu kültürün ve değerlerin etkisini yansıtabilmektedirler.

Örgüt İklimi, Öğretmenler, Öğrenciler, Veli ve Teknoloji

En önemli faktörlerden örgüt iklimi ilk sıralarda belirtilmiştir. Bunun yanı sıra yöneticilerin önem sıralamasında veli, teknoloji, öğretmen ve öğrenciler de yer almıştır. Bu faktörler, ekolojik sistem kuramına göre yöneticinin mikrosistemini ve aynı zamanda bu mikrosistemler arasındaki ilişki ise yöneticinin mezosistemini oluşturduğu söylenebilir çünkü yöneticiyi doğrudan etkileyen faktörlerdir. Bu faktörlerden örgüt iklimine ve teknolojiye ilişkin şu açıklamalar yapılmıştır:

“Verilen kararların yerini bulup bulmayacağı, havada kalıp kalmayacağı kararlarını etkiler. Bu da örgüt iklimi ile ilgilidir” (M11LE). “Örgüt iklimi karar vermek için çok önemlidir çünkü içinde bulunulan çevre ve oranın durumu ciddi önem arz eder” (M12İE). “Örgüt iklimi ve bu bağlamda kurum içi dengeler, sendikalar ya da diğer olası gruplaşmalar ve bunların aynı amaç doğrultusunda çalıştırılması kararları etkileyebiliyor” (M13İE).

Örgüt iklimi örgütte hakim olan havanın, iklimin niteliğini inanma, açıklık, yardımlaşma gibi duygu durumlarını yansıtır (İşcan ve Karabey, 2007). Dolayısıyla örgüt içerisinde bulunan hava, atmosfer yöneticilerin kararlarını etkilemektedir.

“Teknolojiyi takip eden ve onu kullanan biri olarak öncelikli olarak gözönünde bulundururum” (M9LE). “Yöneticilikte günün teknolojisinden faydalanılmadığı takdirde güne ayak uydurmak zor olur” (M8LE). “Çağı yakalama adına yenilikleri ve teknolojiyi takip etmemiz gerekiyor” (M3AK).

Teknolojiye ilişkin yapılan çalışmaların bireyin doğrudan etkileşimde bulunması nedeniyle mikrosistemde yer aldığını göstermektedir. Okul yöneticilerinin de teknoloji faktörünü ilk sırada önemsedikleri görülmüştür. Burada lise yöneticilerinin teknolojiden daha fazla etkilendikleri anlaşılmaktadır. Buna göre lise yöneticilerinin okullarda teknolojinin sağladığı avantajlardan ve yeniliklerden yararlanmayı önemsedikleri söylenebilir.

Yöneticilerin veli, öğretmen ve öğrenciye ilişkin dikkat çeken ifadeleri şu şekildedir:

“Öğretmenlerle yönetim bir bütün olduğu için, yöneticinin aldığı kararın uygulayıcısı olduğu için öğretmen işi içine çekilmezse yöneticinin aldığı kararın hiçbir etkisi olmayacaktır” (M5LE). “Öğrencilerin istekleri doğrudan etkilenen kesim olduğu için önemli ve önceliklidir” (M9LE). “Örgüt iklimi, öğretmenler, veliler, müdür yardımcılar zaman zaman yapacağımız işte ve alacağımız kararları etkilemektedir. Çünkü hepsinin eğitim sistemi, yaşam kalitesi, karakterleri ve beklentileri birbirinden farklıdır” (M7LK). “Öğretmenlerin daha sağlıklı ve başarılı dersler sunmaları, teknolojiden yararlanmaları gibi konular kararlarımızı etkiler” (M6LK). “İşimiz öğrenci-veli endeksli olduğu için onların istekleri ve beklentileri bizim için çok önemlidir” (M3AK). “Velinin bilinçlendirilmesi bizim önceliğimiz, çünkü onların bilinçlenip çocuklarına faydalı olmaları

istediğimiz şey. Ayrıca öğretmenin sınıf içi etkinliklerinin çocuklara odaklı olması ve faydalı olması bizi etkiler. Öğrencinin okulda kuralları benimsemesi önemlidir. Ayrıca aldığımız kararlar çocuğun geleceğini etkilediği için öğrenciler çok önemlidir” (M1AK).

Yöneticilerin yaptıkları açıklamalar incelendiğinde özellikle öğretmenin donanımlı, başarılı ve karakterli olması özellikle lise yöneticilerinin en çok önemsedikleri durum olduğu görülmektedir. Bunun yanı sıra anaokulu öğretmenlerinin ise velileri ilk sırada önemli gördükleri anlaşılmaktadır. Velilerin bilinçli olması istenilen durumdur. Dolayısıyla yöneticilerin doğrudan etkileşimde bulundukları öğretmen, veli ve öğrenci faktörlerinden karar verme sürecinde etkilendikleri görülmüştür çünkü verilen kararların uygulamaya geçmesi en çok öğretmen, öğrenci ve velilere bağlı olduğu anlaşılmaktadır.

Diğer faktörler

Yöneticilerin karar verme sürecinde etkilendikleri diğer faktörler arasında üst yönetim, valilik, ekonomik sistem, eğitim sistemi, üye olunan klüp ve aile de görülmektedir. Bunlardan üye olunan klüp ve aile, mikrosistemde yer alır, eğitim sistemi ve ekonomik sistem ise ekzo sistem unsurudur. Bunun yanı sıra üst yönetim ve valilik hem mikrosistem hem de mezosistem içerisinde yer alabilir. Bu faktörlere ilişkin dikkat çeken ifadeler şu şekildedir:

“İş yoğunluğu içerisinde stres ve negatif yüklerin atılması adına sosyal faaliyetlerin ciddi manada iş verimliliğini arttırdığını düşünüyorum” (M8LE). “Türk Milli Eğitim Sistemi’nin amaçları ve hedefleri doğrultusunda ülkem ve öğrenciler için faydalı olacağına inandığım kararlar almaya çalışırım. Ekonomik sistem de bence eğitimin temel taşıdır. Bu nedenle daha müfferrih toplumların verdikleri eğitimin kalitesinin yüksek olduğuna inanmaktayım. Okulda da çevrenin ekonomik şartlarına uygun ve realist kararlar alınmasından yanayım” (M18İE). “Kararlarda üst yönetimin de etkisi çoktur. Çünkü verdiğiniz kararları uygulayamayacasınız ya da üst yönetim aksi karar verecekse sizin karar almanızın bir anlamı yoktur” (M17İE).

Açıklamalara bakıldığında yöneticiyi doğrudan etkileyen üst yönetim, kararları da doğrudan etkilemektedir. Ayrıca okullarda verilen eğitim kalitesinin ekonomik sistemle ilişkili olduğu ifade edilmektedir. Sosyal faaliyetlerin ise yöneticiyi stresten ve negatif ruh halinden uzaklaştırması nedeniyle aldıkları kararlara da yansdığı söylenebilir.

Ekolojik sistemler kuramı çerçevesinde yöneticinin karar verme davranışının tüm sistemlerin etkisi altında kaldığı sonucuna ulaşılabilir. Yöneticileri en çok ekzosistem, makrosistem ve mikrosistemler etkilerken, kronosistem ile ilgili unsurlara değinilmediği dikkat çekmiştir. Oysa bir yönetici küresel olaylardan etkilendiğini belirtmiştir. Kronosistemde yaşanan olayların ve toplumsal geçişlerin belli bir zaman alması nedeniyle yöneticilerin bunun etkisini hissetmedikleri düşünülebilir. Çünkü ekolojik sistemler kuramında tüm sistemler bireyi etkilerken sistemler arasında da etkileşim olduğu belirtilmektedir. Bu iddia doğrultusunda yöneticilerin kronosistemden etkilendiklerini ancak bunu fark edemedikleri söylenebilir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

İnsan gelişimi ile ilgili birçok farklı teoriler mevcuttur. Bronfenbrenner’in daha sonra bioekolojik sistemler kuramı olarak da adlandırılan ekolojik sistemler kuramı da bir gelişim teorisidir. İnsanların sosyalleşme sürecini ifade etmek için kullanılmaktadır ve eğitimde bir anahtar role sahiptir. Bronfenbrenner, Lewin’in davranış modelini alarak insan gelişim modeli olarak şekillendirmiştir. Bronfenbrenner, çevrenin, özellikle de sosyal ve kültürel çevrenin, farklı düzeylerde ve ölçülerde bireyin gelişimini etkilediğini vurgulamıştır. Bu kuramda, mikro, mezo, ekzo, makro ve kronosistemler olarak sınırlar belirlemiştir.

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 12/28

Bu teori, genel sistem düşüncesine farklı bir bakış katmıştır ve insan davranışını ve gelişimini anlamak için büyük faydalar sağlamıştır. Ekolojik sistemler kuramı çerçevesinde yöneticinin karar verme davranışını etkileyen faktörler önceden yapılan alanyazın taraması ile elde edilmiş ve yöneticilere bu faktörler sorulmuştur. Elde edilen veriler kuram çerçevesinde incelenmiştir. Ekolojik sistemler kuramının ortaya attığı görgül temeller yöneticiyi sistemin merkezine aldığımızda karar verme davranışını etkileyen faktörleri yeni bir biçimde kavramamızı sağlamıştır.

Araştırma sonucunda yöneticilerin tüm ekolojik sistemlerden etkilendiği belirlenmiştir. Bunun yanı sıra kadın ve erkek yöneticilerin karar sürecinde etkisi altında kaldıkları faktörlerin benzerlik gösterdiği dikkat çekmektedir. Elde edilen bulgular, yöneticileri en çok etkileyen faktörlerin başında MEB yönetmeliklerinin, yasaların ve etik kuralların geldiğini ortaya çıkarmıştır. Bu durum da ekolojik sistemler kuramına göre yöneticilerin en çok ekzosistemin etkisinde kaldığını göstermektedir. Bu doğrultuda bürokratik beklentilerin yöneticilerin bireysel eğilimlerini etkilediği söylenebilir. Ayrıca etik kurallar, değerler ve kültür de yöneticileri en çok etkileyen diğer faktörler arasındadır. Dolayısıyla yöneticilerin karar sürecinde ikinci olarak makrosistemin etkisi görülmüştür. Daha sonrasında ise mikrosistemin unsurları olan örgüt iklimi, veli, öğretmen, öğrenci gibi yöneticiyi doğrudan etkileyen unsurlar belirtilmiştir. Yöneticilik konumu, hem çevrenin okula ilişkin beklentilerini hem de okulun bu beklentileri karşılama gücünü kavramayı gerektirir. Bu anlamda yöneticiye, çevrenin beklentilerini sürekli olarak gözden geçirme sorumluluğu düşmektedir (Aydın, 2010). Çalışmanın bulguları, yöneticilerin karar verme davranışlarında bu sorumluluğu taşıdıkları söylenebilir.

Yöneticilerin, ekolojik sistemler kuramı çerçevesinde kronosistem unsurlarından olan tarihsel geçişler, küresel olaylardan pek bahsetmedikleri görülmüştür. Buna göre yöneticilerin bu sistemin etkisini direkt olarak hissetmedikleri söylenebilir. Çünkü ekolojik sistemler kuramında tüm sistemler bireyi etkilerken sistemler arasında da etkileşim olduğu belirtilmektedir.

Ekolojik sistemler kuramının çevresel sistemlerinden olan kronosisteminin birey üzerindeki etkisine ilişkin araştırmaların yetersiz olduğu görülmektedir. Buna ilişkin araştırmaların artırılması, sistemin yönetici ve verdiği kararlar üzerindeki etkisini ölçmek açısından faydalı olacaktır.

Yöneticilerin aldığı kararlar hem sistemi etkilemekte hem de sistemden etkilenmektedir. Dolayısıyla yöneticilerin karar verme sürecinde çevresel faktörleri daha dikkatli analiz etmeleri ve doğru kararlar almaya büyük özen göstermeleri gerekmektedir. Bu amaçla etkili ve doğru karar verme sürecinde öncelikle gerekli bilgilerin elde edilmiş olması gerekmektedir. Nitekim Baltacı (2016), karar verme mekanizmalarını bilişsel süreçlerin etkilediğini ifade etmiştir ancak aynı zamanda kişilik özellikleri, motivasyon ve üzerlerindeki baskıların da etkili olduğunu göz ardı etmemek gerektiğini belirtmiştir.

Okullar dinamik ve açık bir sistemi teşkil etmektedirler. Bir okulun etkililiği ve başarısı, büyük ölçüde o okulun yöneticisinin yetkinliği ve niteliği ile ilişkilendirilebilir (Recepoglu ve Kılınç, 2014). Bu sonuçlardan yola çıkarak, yöneticilerin etrafında olup bitenlere dikkat etmeleri ve olaylara hassasiyetle eğilmeleri, gelecekte daha büyük sorunların önlenmesinde ve hatta gerekirse engellenmesinde yardımcı olabileceği söylenebilir.

KAYNAKÇA

- Aktolga, M. (2008). *Sistem Teorisinin Esasları, Ya da, Varoluşun Genel İzafiyet Teorisi-Herşeyin Teorisi*. <http://www.aktolga.de>. adresinden 05 Mayıs 2012’de alındı.
- Altun, S. A. (2001). Kaos ve Yönetim. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, Güz, Sayı 28: 451-469.

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 12/28

- Aydın, M. (2010). *Eğitim Yönetimi* (9. Baskı). Ankara: Hatipoğlu Yayınları.
- Balcı, A. (2003). Eğitim Örgütlerine Yeni Bakış Açıları: Kurma-Araştırma İlişkisi II. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*. Kış, Sayı 33: 26-61.
- Baltacı, A. (2016). Performans Değerlendirmeye Bilişsel Yaklaşım ve Psikometrik Hatalar. *TurkishStudies: International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*. Volume 12/3, p. 59-74. DOI Number: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.9924>.
- Berk, L.E. (2000). *Child Development* (5th ed.). Boston: Allynand Bacon
- Bronfenbrenner, U. (1979). *The Ecology of Human Development: Experiments by Nature and Design*. Cambridge, MA: Harvard University Press. ISBN 0-674-22457-4
- Bronfenbrenner, U. (2004). *Making Human Beings Human: Bioecological Perspectives on Human Development*. USA: SAGE Publications, Inc.
- Bronfenbrenner, U. & Morris, P. A. (2006). The bioecological model of human development. In Damon, W. & Lerner, R. M. (Eds), *Handbook of child psychology*. New York: John Wiley & Sons.
- Bronfenbrenner, U. (2009). Urie Bronfenbrenner'in İnsan Gelişiminde Çevresel Yaklaşımı. (Çev. Şen-Beyazyürek). Seyhan Rehberlik ve Araştırma Merkezi. Adana. (Orijinal makalenin yayım tarihi, 1917).
- Bursalıoğlu, Z. (2012). *Okul Yönetiminde Yeni Yapı ve Davranış* (17. Baskı). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Cloutier, R. (1982). *Ergenlik Psikolojisinde Kuramlar*. Çev. Onur, B. <http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/40/491/5805.pdf> adresinden 12 Aralık 2012'de alındı.
- Doğan, A. (2010). Ekolojik Sistemler Kuramı Çerçevesinde Akran Zorbalığının İncelenmesi. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*. 17/3. 149-162.
- Dönmez, B. (2004). 'Sosyal Bir Sistem Olarak Sınıf ve Sınıfın İklimi', Şişman, M. & Turan, S. (Eds.). *Sınıf Yönetimi*. Ankara: Öğreti, Pegem A Yayıncılık.
- Erdoğan, İ. (1997). Eğitimde değişim yönetimi. *Eğitim Yönetimi Dergisi*, 3 (2), 199-200.
- Galinsky, E (1999). *Ask the children*. New York: William Morrow & Company
- Germain, C. B. (1991). *Human behavior in the social environment: An ecological view*. New York: Columbia University Press.
- Gök, M (2016). Kadına Yönelik Şiddetin Kuramsal Temelleri ve Çözüm Önerileri. *TurkishStudies: International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*. Volume 11/2 Winter 2016, p. 451-472. DOI Number: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.9468>
- Güçlü, N. (2003). Örgüt Kültürü. *Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. Erişim Tarihi: 30/12/2012. http://www.politikadergisi.com/sites/default/files/kutuphane/orgut_kulturu.pdf
- Harkönen, U. (2007). The Bronfenbrenner ecological system theory of human development. *V. International Conference PERSON.COLOR.NATURE.MUSIC*. Daugavpils University, Saule Latvia.
- İşcan, Ö. F. & Karabey, C. N. (2007). Örgüt iklimi ile yeniliğe destek algısı arasındaki ilişki. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 6 (3), 180-193.
- Johnson, G. M. & Puplampu, K. P. (2008). Internet use during childhood and the ecological technology subsystems. *Canadian Journal of Learning and Technology (CJLT)*. Vol. 34 (1). johnsong@macewan.ca adresinden 20 Aralık 2012'de alındı

- Johnson, R. A., Kast, F. E. & Rosenzweig, J. E. (1963). *The Theory and Management Systems*. New York: McGraw-HillBookCo.,Inc.
- Kıranlı, S. & İlğan, A. (2008). Eğitim örgütlerinde karar verme sürecinde etik. *Mehmet Akif Ersoy Eğitim Fakültesi Dergisi*. 150-162.
- Leventhal, T. & Brooks-Gunn, J. (2004). A randomized study of neighborhood effects on low-income children's educational outcomes. *Dev Psychol*40:488-507.
- Neuman, W. L. (2010). *Toplumsal Araştırma Yöntemleri: Nitel ve Nicel Yaklaşımlar*.(4. Baskı). İstanbul: Yayın Odası.
- Öztürk, S. (2009). *Eğitim Yöneticisinin Karar Verme Sürecini Etkileyen Faktörler ve Eğitim Kurumlarında Bir Uygulama*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Beykent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul.
- Paquette, D. & Ryan, J. (2001). *Bronfenbrenner's Ecological Systems Theory*. Retrieved September 20, 2012 from <http://people.usd.edu/~mremund/bronfa.pdf>.
- Parsons, T. & Shils, E. A. (1951). *Toward A General Theory of Action*. Cambridge; Harvard University Press.
- Recepoglu, E. & Kılınç, A.Ç. (2014). Türkiye'de Okul Yöneticilerinin Seçilmesi ve Yetiştirilmesi, Mevcut Sorunlar ve Çözüm Önerileri. *Turkish Studies: International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*. Volume 9/2 Winter 2014, p. 1817-1845, ANKARA-TURKEY
- Rengasamy, S. (2010). ThePulse of Social Work: Theories of Social Work. *Social Workers Celebrating Community-Honouring Diversity*. Madurai Institute of Social Work. Erişim tarihi: 02/12/2012 <http://www.slideshare.net/srengasamy/theories-of-social-work#btnNext>.
- Sağır, C. (2006). *Karar Verme Sürecini Etkileyen Faktörler ve Etkin Karar Verme Sürecindeki Önemi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. Edirne.
- Santrock, J. W. (2007). *A Topical Approach to Life-Span Development*. New York, NY: McGraw-Hill.
- Swick, KJ; Williams R (2006). "An Analysis of Bronfenbrenner's Bio-Ecological Perspective for EARLY Childhood Educators: Implications for Working with Families Experiencing Stress". *Early Childhood Education Journal* 33 (5).
- Takayama, J. R. (2010). *Ecological Systems Theory of Asian American Mental Health Service Seeking*. Master's Thesis, Pacific University. Retrieved September 20, 2012 from <http://commons.pacificu.edu/spp/121>.
- Taşcı, Ö. (2011). *İlköğretim Öğretmenlerinin Okul Yöneticilerinin Karar Verme Sürecindeki Etkilerine İlişkin Algıları İle Örgütsel Adanmışlıkları Arasındaki İlişki*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul.
- Tavşancıl, E. & Aslan, E. (2001). *Sözel, Yazılı ve Diğer Materyaller İçin İçerik Analizi ve Uygulama Örnekleri*. İstanbul: Epsilon.
- Tudge, J. R. H., Mokrova, I. , Hatfield, B. E. & Karnik, R. B. (2009). Uses and misuses of Bronfenbrenner's bioecological theory of human development. *Journal of Family Theory and Review*1: 198-210.
- Yıldırım, A., ve Şimşek, H. (2008). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınevi.

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 12/28